

Henning Zabel Werner Fabritius

Physica Disputatio De Memoria Et Reminiscentia

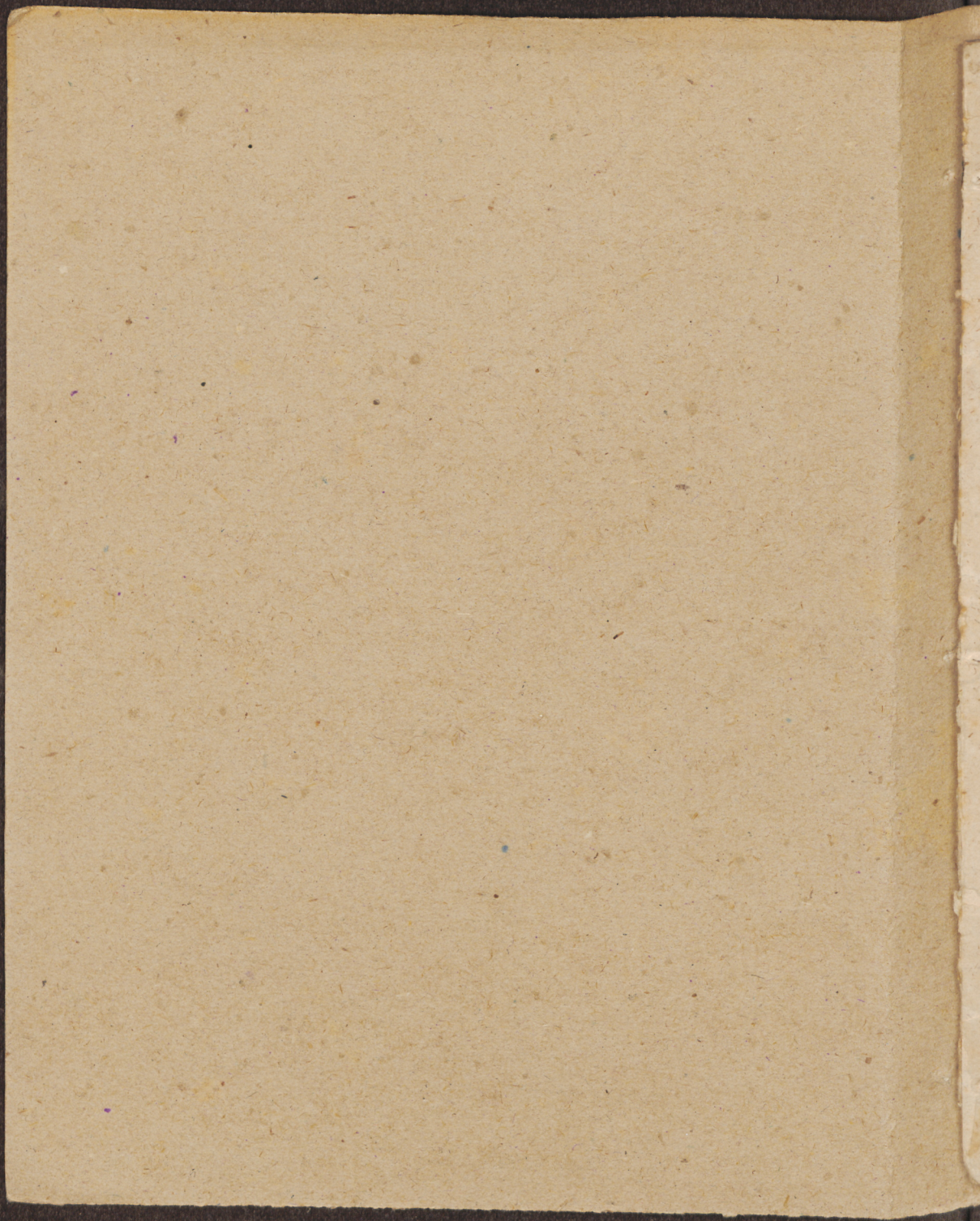
Rostochii: Myliandrus, 1601

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729069125>

Druck Freier Zugang

H. Zabel,
R. U. phil. 1601.

A. A. M. M.
Physica Disputatio
D E

MEMORIA ET
REMINISCEN-
TIA.

Quam in inclyta Rostochiensium Acad. Can-
didorum censorum judicio permit-
tebat, & publicè disceptab.

M. HENNINGUS ZABEL
MEGAPOLIT.

Respondente

WERNERO FABRITIO
Neomonaasteriensi Hofrato.

Hora VI. mar. 3. Octob. In Audi-
torio magno.

ROSTOCHII,

Imprimebat Stephanus Myliander,
ANNO M. D. CI.

M. K. L. O. S. F. H. G.

A. S. B. D. I. M. P.

O. X. C. Y. R. T.

V. C. E. N.

Suo
Dn. Balthasaro Bo

99

Responde

63

Reverenda Dignitate,
Eximia pietate,
Doctrina multiplici
Omniq; virtutum & prudentie
genere clarissimis viris

Dn. VALENTINO SCHACHTIO
Dn. DAVIDI LOBECHIO,

S. S. Theologiæ Doctoribus, & in celeberrimâ
Rosarum Academiâ Professoribus; meriti-
tissimis, Dominis Patronis & Præcepto-
ribus suis, omni observantiâ
æternùm colendis,

VT ET

Dn. M. JO ANNI POSSELIO,
Græcarum literarum in eâdem Academiâ Pro-
fessori dignissimo, Promotori & Præceptori
suo perpetuum honorando

Has de MEMORIA & REMINISCENTIA
positiones debitæ pietatis, observantiæ & grati-
tudinis ergo submisit dicat, consecrat,

Wernerus Fabritius Neomona-
steriensis Holsatus.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ.

I.

In hac ω ειοχ η disquisitionis nostrae controversias ad rem pertinentes videamus, ut quod anceps & dubium esse habeamus designatum, non abs re nobis esse questionem esse, quae nodosis disputationibus ex laudatâ Aristotelis $\nu\epsilon\mu\iota\tau\alpha\chi\upsilon\iota\epsilon$ prima esse solet, primo statim aduū enodare & excutere. Lib. 2.

Poster. analyt. Quod etsi de divinâ hac anima potestate querere $\mu\epsilon\tau\epsilon\phi\omega\delta\omega\tau\epsilon\sigma$ videatur, dubitandi tamen rationes existunt speciosae admodum, nec silentio prorsus involuenda.

2. Si enim communi omnium confessione approbata fiat sententia: Nempe eos, qui cerebro sunt duriore, difficilius apprehendere, retinere pertinacius; qui verò molliore, eos facile recipere quidem, sed retentione uti minus fideli ac dururna; utiq; memoriâ custodita species in materia videntur esse? At hæc unâ atq; alterâ specie si inducatur, mille tandem oppleta speciebus fortè confundetur. Cum enim memoria nostra penè sit infinita, quibus natura principis ex tanto specierum cumulo alteram altera non impediret? aut quomodo una suo inclusa loco, quem etiam atq; etiam tuteatur, aliam de loco tumultuantem non excludat ut incommodam contubernalem? Aut igitur omnino nullis cerebri certè materialis sedibus ac spaciis ordinata erunt atq; etiam ita disposita, ut unumquodq; separatim, cuncta confertim, singula ordinatim, promamus, statuamus, digeramus: aut certè, si istud dicemus, decreta sapientum, qui impressiones in cerebro fieri existimarunt, corrigentur.

3. Hæc ut rei difficilis salvaret veritatem, quid excogitarit Avicenna, proditum & improbatum à Scaligero habemus. Exerc. 307. Sect. 28. Cum quo confer Illustrissimi Zabarella librum lectu dignum, De Mente agente. Ipsi ferè sic videtur: Ipsius cerebri & in ipso spirituum

A 2

$\nu\epsilon\mu\iota\tau\alpha\chi\upsilon\iota\epsilon$

νόσιν conferre quid, cum ad alias animæ functiones ritè obeundas, tum ad abolitionem vel retentionem imaginum, quibus Memoria vel Recordatio exercetur: Quia vero subjectum non est, sed instrumenti vicem præbet animæ operanti, ob id adeo angustis terminis acceptæ species non cohibentur, ut succedenti alteri altera decedat, sed habent quo se promoveant, nempe infinitam animæ condentis ac promentis potestatem, Arist. lib. 3. De an. cap. 8. Cujus locum citat Scalig. Exerc. 256. Zabar. De Mente hum. cap. 6. Lib. De Specieb. intellig. cap. 5.

4. Neq; enim recipi dicuntur in cerebrum, quomodo cera annuli sigillum imprimitur, aut in argenteo moneta cuditur, aut uti etiam in speculo res visiles cernuntur: Plato, cujus opinionem notat Melanton Lib. De An. Tract. De ventriculis cerebri. Sed hujus, ut ita dicam, memorialis impressionis modus propius accedit ad impressionem specularem, quæ fit in sensu aliquo externo, in quo vestigia sensilium quandoq; relinqui conzringit etiam abjunctis rebus. Zabar. De Sensu agente.

5. Quod ad ceram & metalli attinet similitudinem, fit ea in hac impressio figuram aliquam imprimentis; Unde superficies redditur inæqualis, & effigies certam in cera spacium occupare cogitur; Neq; vero etiam in speculo conservantur imagines ut in oculo, sed superficietenus tantum repræsentantur in corpore illo polito; quod speculo cum aqua & aliis liquoribus limpidis commune est, à quibus abeunte restatum etiam abicit imago rei, quæ in iis cernebatur. Horum nihil fit in oculo vel cerebro; sed cum species illæ incorporeæ modo quodam ineffabili imprimantur, nec ullum occupent peculiare spacium, fit ut omnes serventur distinctæ, nec unius superuentu altera deleatur.

Πᾶσα ἐστὶ μνημονεύσιμος :

6. Hæc de questione hæc est. Vi item hæc est rectius expediatur, ab objecti circa quod Memoria versatur, disquisitione nobis ordiendum est: quæ quidem procedendi ratio quantum hujuscemodi disputationi commode, norunt ii qui 33. in Secundo de An. contextum diligenter egerint & Aphrodisæi placita contulerint. Alexand. lib. 6. Top.

7. Præis-

7. Proinde, cum Memoria pertineat ad vim animæ cognoscentem, & illa quæ cognoscimus sint aut præterita, aut præsentia, aut futura, erit ipsa vel unius ex his, vel duorum, vel omnium. Arist. De Memor. Comm. 2. Atqui futurorum esse non potest; Cum ea sint *δὲ ἄετι καὶ ἐλπίσι*. Aut enim sciuntur sub certa notione, & gignitur eorum Scientia, vel incertâ, & habetur de iis Opinio: Auerr. in Proem. lib. 1. Poster. Vel etiam Divinatio. Consule Trophonium Leonici, Duos item Ciceronis libros de Divinat. Aut expectantur, & ut bona appetuntur, & speramus ea; aut ut mala fugiuntur, & Metus eorum esse dicitur: Scalig. Exerc. 310. Sect. 1. Sed neq; præsentium erit; cum hæc sensu vel intellectu cognoscantur: Ut si audias narrantem historias rerum ante nostram ætatem gestarum, verba quæ dicuntur, sensu percipis, res vero ipsas mente apprehendis vel phantasia. Cum igitur acceptas ab imaginatione Species Memoria reponat & conservet, relinquuntur quod tuncum sit præteritorum, h: antea cognitorum. Aphrod. De An. cap. de Phant.

8. His ita discussis ipsa Memoria definitio consistit; quæ ut à ludo sophisticò sit tutior, ad communicandum eam hæc cautela pro vocabuli ambiguitate necessaria videtur, qua simul ad habendum optima delictum definitionis admonemur: Memoria, ut Albertus, In summa de Hom. annotavit, tribus modis à Philosophis accipitur: Primò, pro ipsa facultate, qua meminimus seu recordamur; Et sic definitur à Scaligero *Vis animæ communis ad retinendum tam rerum imagines .i. phantasmata, quam notiones universales, easq; vel simplices, vel complexas, quæ tanquam depositum reconditæ ac servatæ vicissim, ubi opus fuerit, exhibentur.* Secundò pro recordandi actu, quo animal ad res sensibiles revertitur mediis simulacris, quæ in eo post priorem comprehensionem remanserunt. Tertiò, pro habitu acceptandi & reddendi imagines; & ferè etiam, licet aliquantum improprie, pro ipsis imaginibus, quarum insinuatione Memoria colitur & veluti pingitur; quomodo Themistiùs quasi Aristotelis *Ἐπιμνηστικὸς* supplens inquit: Memoria est habitus, quo derelictum in anima spectrum reperitur.

9. Ad actum Memoria hac ferè concursim requiruntur: Pr. Im-
 ginis antea impressa notio, Dein, ejusdem imaginis ad rem, cujus est
 imago, comparatio, per quam ea res agnoscitur denuò sive præsens sit
 sive absens. Tertiò, Cognatio, quod illam eandem rem antea videris,
 noveris. h: Comprehensio præteriti temporis, seu recognitio compre-
 hensionis prioris. De qua dicebat Scotus: Nisi iste actus cogno-
 scendi præteritum ut præteritum in nobis esset, fore ut pri-
 ma prudentiæ pars desit; ut boni nunquam se præmiis affi-
 ciendos, aut mali se justè damnandos cognoscere valeant: Præmium namq;
 & poena bonum & malum præteritum sequuntur. Qui ergò præteritum in seipsis non perci-
 piunt, justitiam in præmio & poena non agnoscunt, quod
 certè destruit omnem societatem civilem. *Hac ille.*

Lib. 4. Sent. Dist. 45.

10. Itaq; temporis comprehensio cum non detur absq; anima numer-
 a-
 tricis ratione, quæ actum reflexionis seu sensationis sensationem exigit, quod
 solum hominis ratiocinio vigentis proprium est, non poterit illa ver-
 itate iis tribui, quæ carent ratione. Arist. lib. 4. Physic. cap. 11. 12.
 Quod si tempus cognoscere videntur, erit hoc per accidens; quatenus sci-
 licet motionem in tempore factam cognoscunt; v. g. Si asinus, qui ante
 biduum in foveam corruit, ad eandem reversus eam declinet, non cerè
 videtur id fieri, quod cogitet se jam antè in foveam corruisse, sed quod
 à re præsentis commota imago in us impressa terreat phantasiam, et me-
 tum incuriat. Offert enim se serobis species cum specie mali, ipsius sci-
 licet doloris, quem ex casu percepit.

Ὅτι τῶν αἰσθητικῶν, τῶντα μὲν τῶν
 ἴσων μνημονεύει.

11. Quæ omnia secum hoc consuetarium subinferunt: In brutis, cum
 temporis comprehensione careant, propriè loquendo, Memoriam non esse:
 Sed quacunq; in iis videntur, purioris phantasiæ, (quæ nonnulla ani-
 malium vigere monuit Themistius, Aristoteles negavit) opera sunt ima-
 gines acceptantis & variè versantis, non autem memoria consuetari-
 um, certaq; temporis conditione ipsas representantis. Zab. De Facult. an. c. 11.

Tiv

Τὸν ὅτι τῶν τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μνήμη.

12. Porro, ad quàm animæ partem Memoria pertineat, questionis est. Vbi quod non sola singularia meminerimus, sed ipsa quoq; vñta repetita per pensionem cœamus, statuendum erit cum doctissimo Scaligero Memoriam esse facultatem sensui & intellectui communem: Exerc. 307. Sect. 2. Neq; aliter voluit aut potuit Arabica Philosophia princeps ille, cum in summo gradu facultatum sentientium Memoriam collocaret, ut esset sensationum quasi finis, & principium intellectiois.

13. Sed, ne cum Ioanne Duns & Burido, qui Menti Memoriam per se attribuendam esse, eamq; excellentius in mente, quam in sensu exerceri voluerunt, aberremus, ad Intellectum eam per accidens tantum referimus: Quatenus scilicet intelligibilem Memoria non est sine phantasmatis, ad quæ mens necessario respicit, si quando intellectas species recolit. Arist. De Memor. Comm. 5. Lib. 3. De An. cap. 7. 8. Phantasia autem ab junctarum etiam rerum imagines repetere potest & contemplari sine subsidio alterius. Zabarell. De Specieb. cap. 4. 6.

14. Concludamus igitur: quod si propria mentis facultas esset Memoria, nec commune quid haberet cum phantasia, non solum ejus experientia forent bruta, sed homo etiam ipse ejus particeps non remaneret; Quia verò solus homo perfectè meminit, & simile quid etiam in brutis residet, inde sequitur, hominem non facultate mentis, sed vi communis & primi Sensorii meminisse. Zab. De Partit. an. cap. 9. Fracast. De Symp. cap. 16. Arist. initio lib. de Sensu, &c.

Ἡὸς ἐξ τὸ μνημονεύειν.

15. Ceterum μνημονεύειν ὑψηλῶν, Quæ ad pleniorẽ harum rerum intellectioem faciunt, quibusq; ut observavit Thomas, tertium Aristotelis quæstum explicatur: Ob quam nimirum causam Memoria efficiatur; immemores hîc esse nec volumus, nec debemus.

16. Et quidem primaria quæstio est: Vtrum simulacri præsentis & in memoria relicti meminerimus, an potius rei absentis, quæ in sensu aliquando fuit. Si enim solius simulacri, nulla erit rei, quippe quæ transiit; quomodo igitur Memoria erit præteritorum? Sin autem rerum, quæ absunt, ac fortè transierunt, quæ tunc fiat, ut per species, præsentis

fontes rei absentis nec amplius perceptibilis qualitatem aut modum ullam cognoscamus?

17. Ad hoc respondendum: Quod nec solius rei, nec solius imaginis, sed rei absentis per presentem imaginem recordemur; sicut & senes eorum miminerunt, quae in eorum pueritia gesta sunt. Οὐκ ἴδον τὴν παρῆναι μᾶλλον, ἢ τὴν ἐλπίδι. Arist. lib. 2. Rhet. cap. 13. Ipsa tamen iam praesentia non sunt, quamvis eorum simulacra adhuc in animo represententur.

18. Hinc alia nascuntur ac dissolvuntur problemata: Cur scilicet alii alius minus sint memores; Quae fiat ut aliquando in mentem veniant de quibus dubitare subit, an antea sciverimus nec ne; Quomodo interdum pariter intelligamus & reminiscamur; Quomodo Estatici eorum, quae animo conceperunt, recordari se putent; Denique, quomodo meditationes memoriam confirment.

19. Ac primo quidem, cum impressio haec fiat per sensum in cerebrum non absque ministerio spirituum, causa istius diversitatis requirenda erit vel in cerebro, vel in spiritibus, vel in ipsa sensatione, sive, ut Aristoteles loquitur, motione. Quod si causa memoriae sit impressio stabilis, profunda & fortis (uti & in omni alia alteratione res se habet quando potest & non leuiter impressum occupat corpus) superficialia vero & imbecillum oblitio sequatur, dubium non erit, propterea vel alios alius, vel eundem seipso melius meminisse, quod impressio fiat facta ve sit stabilior, vel minus stabilis & infirmior.

20. Quin etiam objecti ratione fortior sit specierum à spiritu susceptarum impressio: Si nimirum res fuerit nova, admirabilis, inaudita; Quae sunt Aristotelis τὴν μάλιστα ἀξίως ἰσχυρὰ, & figmenta Aesopica. Fracast. De Symp. cap. 20. Scalig. Exer. 307 Sect. 11. Vel si omnino eiusmodi, quae affectum pariat; quo nomine dicebat Tacit: Facietiarum asperarum & quae multum ex vero traxere, longam esse apud praepotentes memoriam; Lib. 5. Annal. Αἰμυλησὶ & illa, quae semel in vita fiunt, ut celebratio nuptiarum, natalitia, mors amicorum. Quae quia rara aut cara sunt, acrem sui memoriam relinquunt;

21. Permanentiam majorem sortita sunt & illa species, qua longius & ad plura diffundere se consuevere, ut lumen & sonus; Propter quod eorum, qua vidimus vel audimus reminiscimur magis, quam eorum qua gustavimus vel olfecimus. Fracast. lib. 2. De Intellect.

22. Quae item videmus altius in animum subeunt quam qua audimus: quoniam visus longè plura alia ostendit quam alii sensus, & magis distinctè; Siquidem & loca & figuras & motus, & actiones & propinqua & remota usq; ad caelum monstrat, & alia multa, qua alii sensus non monstrant.

23. ΕΥΜΝΗΣΙΣ & C. in universum illa sunt, ad qua omnes inclinati nascimur, qua & intenti & cum voluptate facimus: Qua de causa avari circa pecuniam incredibili quadam industria memorias exercent; Et heredes Terentiani, si talentum res relinquatur decem, primi progeniem usq; ab avo & atavo memoriter proferunt, sin minus, non norunt. In Phorm. Act. 2. scen. 3. Hac enim omnia solent tenaciter retineri, quod eorum major applicatio fiat: Sicuti contra somniorum, propter inordinatam ac momentaneam applicationem dissultoria & evanida imagines videntur.

24. Præterea, cum multa sanguinis & spirituum agitatio, ut in ebriosis videre est, obstet memoria faciat obliuissos, contactu certè opus erit & morâ temporis ad alterationem & memoriae actionem, spiritusq; imaginem deferentes pacati sint & conquiescant necessum est Fracast. De Symp. cap. 11. & 19.

25. Animorum enim affectiones, præsertim vehementiores spiritus & sanguinem exagitant: Et vel intro contrahunt, ut Metus; aut foras pellunt, ut ira. Quò fit ut facile obliuiscamur, illorumq; qua per metum vel iram faciamus, non benè meminerimus. Galen. lib. 2. De motu muse. cap. 8.

Οἱ τε Φόβος καὶ ἡ ἰσχυρὴ αἰσχυρὸς εἶσι.

26. Aetatum ratione maximè capit oblitio pueros & senes: Quod propter augmentum & decrementum in motu sint. περὶ δὲ οἱ μὲν Δὲ τὴν αὐξάνου, οἱ δὲ Δὲ τὴν φθίνου.

27. Puerorum enim natura cum incremento corporis, quod absq;
B largio-

largiori nutritione magnaq; vaporum ex alimento vi & copia, ac proinde sanguinis & spirituum agitatione minimè contingit, tota addicta sit, atq; calor etiam (qui quod in ipsis multus sit & abundè occupatus, πολυπλοκῆ & ferocia testantur) minus vacet operationibus animæ cognitivis, minus etiam impensè rerum imagines vel capient vel repetent. Scalig. Exerc. 211. Hipp. De natura pu.

28. Horum omnium contraria sunt in senibus: qui cum parcius nutriantur, & ob id tabescant & extenuentur, ac plerumq; parum dormiant, calor quoq; & spiritus iis minuuntur; quorum defectu operationes animæ, in quibus erant & impressio & conservatio imaginum, earumq; repetitio, tandem etiam inveterascunt; quemadmodum in ruinosis parietibus aulea depicta indies excolescunt. Quod & Aristoteles & Galenus ab operariis qui fatigati & fracti labore corporis torpent, scitè demonstrarunt.

29. Non omitendum hęc quod hoc loco possit objici: Pueros & senes felicius meminisse quàm qui mediis sunt, si ve ἀμύλητος. Etenim in ore omnium illa sunt Horati carmina: Quo semel esse imbuta, &c. Neq; minus clara esse de senibus Aristotelis sententia quam nos supra citavimus: Th. 17. A quibus si dixeris hęc doceatur, ut doceri videretur, Aristoteli cum Aristotele pugna eris atq; discordia.

30. Solvit hunc nodum Simon Simonius hoc modo: Per accidens fieri, ut qua disciplina puerili combibuntur in multam ætatem habeant. Pueri namq; sunt ἐπιθυμητοὶ non propter ἐξουσίαν seu naturam cerebri temperiem, quam respiciebat Arist. cum felicem ac facilem specierum impressionem pueris negaret; Sed si quæ à pueris servantur ita ut consuefiant, sicut illud ob causas externas, ut sunt vel copia, animus instar vase tabulæ vatius, & deniq; novitas & excellentia rerum. Unde exemplo Enne inuventis seriem Romane historie in chypeo sculptam, Mirantur rerumq; ignarè imagine gaudent.

31. Senes autem multa consimilia in mundo cum experti sint, eorum quedam meditatione frequenti adeo confirmata sunt, ut in habitum transferint. Unde volupe ipsis esse, si alii memabilia narrent, quo

vel

vel ipsi egerint, vel ab alijs acta viderint. Et hanc *Ἡρώδωρος* esse e' repub. veritatis, egregio monstratur Aristotelis testimonio, quod sic habet: *Ὁ μὲν ὄντι πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπιπέσει. &c.* Probl. 30. quest. 5.

32. Solent autem servatae Species quandoq; debiles & impotentes fieri, quandoq; etiam interire; Idq; vel propter senium vel ob aliquam laesionem dispositionis, quae habet conservare, & instrumenti vel etiam subjecti qualitatem consequitur; Id quod senibus & aliquibus pestilenti febre confectis accidit, e' quibus quadam adeo saevierunt, ut incolumes si qui evasissent vix sui nominis meminerint. Thucydides De bello Pelopon. Galen. Lib. 3. De locis aff. cap. 5. Plin. Lib. 7. c. 24. Lipsius Lib. 1. Electror. Peyer. Lib. 5. Commentarior. in Genes. quest. 3. de Pontifice Ratisponensi refert ipsum à Maria Virgine rerum omnium oblivionem multis precibus impetrasse.

33. Consenescent Species, quando corruptis prioribus Spiritibus, in quibus illa sedem habent. in novos & recenter genitos sese propagare nequeunt; quod evenit quando magis absunt à primis & jam animum minus movent. Ut si ab a Spiritu species transeat in b. & ab hoc in c. & ab isto in d. & à d in e. Validissima quidem est prima species, quae est in a. Valida item quae est in b. Sed minus tamen; minus quoq; quae est in c. & minus quae in d. & adhuc minus ceteris quae in e. Quare tandem devenitur ad tantam tenuitatem, ut inf. & in g. propagari nequeant. Species semio suo confecta; Unde postremo cum intereuntibus suis subjectis incereunt nisi aliqua per iteratas intellectiones rejuvenescant & nitorem pristinum recuperent.

Πᾶς ὑπεβαίνε τὸν οὐρανὸν & ἐναμνησθήσεται.

34. Quid porro causae sit, ut aliqui eorum, quae nunquam antea sciverunt, recordari se putent, jam nunc explicemus. Sanè, omnes illos, quorum *Φάσματα* non proficiscuntur à rebus ipsis, nec sunt certarum rerum imagines gravissimis interdum erroribus implicari necessum est; Ut item egregie falleretur si quis somnia pro veris visis haberet; Falsa verò & ejusmodi phantasmata dormientibus, ecstaticis, & interdum etiam vigilantibus obferuntur. Scalig. Exerc. 312.

35. *Ac dormientes quidem somniorum vanitatibus certum est se pe-
decipi: Cum ea se coram habere autument, quae non habent; Vti A-
ristoteles & Hipp. ἐν τῆς αἰτίας τῶν ἐνυπνίων annotatum reliquerunt.*

36. *Cur item ii, qui pati solent ἐκστασις, eorum, quae concipiunt aut
phantasiā fingunt, recordari se putent, causa satis est perspicua: Pu-
tant enim qui in excessu mentis sunt, ea quae comminiscuntur, effecta
esse, eademq; ut effecta & sensu percepta narrant, id insani quod non est
imago ut imaginem versantes.*

37. *Estq; ἐκστασις (quam alius causā definimus hic) nil aliud quam
excessus phantasiae in admiratione, quo qui laborant ab omni alia
re distracti immotiū redduntur, & quasi sensu destituti. Aristot. De
divinat. Somnior.*

38. *Hac Melancholicis accidit atq; iis qui phantasiā vigent: (omit-
to divinos raptus, quorum aliam rationem ex arcanis diuinae scientiae
deducit Ioel. Cap. 2.) dum falsa & insolenti τῶν ὀψίστων καὶ δόρυ-
λάφρων imitatione Cacodemonis instinctus facit ut inani studio stupidi
in caelo, aliisve locis amoenioribus, & nescio quibus campis, quos Poetae
vocant Elysios, vario cultu adornatis animum occupare videantur, ubi
maxima simul perfusi letitia frui se convivis & consuetudine deorum,
dearumq; herere amplexibus opinantur.*

39. *Tales fuerunt, quae immundorum suggestu Spirituum scedissime
vaticinari solebant, ut Pythiacae sacerdotes & Sibyllae: De quibus
Thomas Lib. 3. Contra gent. cap. 154, nonnihil: & in Secunda secunde,
ubi pluribus questionibus de his agit. Plutarch. De Orac. def. Tales
sunt, quas Tostatus refert Seryges Hispanicas, quae narcoticis obunctae
summā voluptate volant in aere Thessaliae, licet in Iberia corpus à gu-
bernatore derelictum exanimetur, suasq; etiam obire & exercere fun-
ctiones ad tempus desinat, solo corde vel cerebro excepto, quod à Melan-
cholico humore oblitum stimulatūq; jam splendidas jam tetras & abo-
minandas pro varia atrae bilis cum ceteris humoribus admistione &
temperazione τῶν αἰμάτων fingit & format.*

40. *Tales sunt quas auctores ἀεὶ ὀπιῶσι memorant gentes, quae certis
temporum periodicis, praesagus furoribus & maniacis affectibus ceu ἐκδι-*

ποιοι νοσημεσι corrumpi consueverunt; Vt mulieres Beotiae, Chia, Pe-
 loponnesia, filia itcm Præti Argivorum regis, quarum furor in historiis
 notatur. Tales sunt redivivus Phæreus Platonis, Antipheron
 Oricanus Aristotelis, Epimenides Laërti Bodino iudice, Atheus Phi-
 losophus Herodoti, Harmon Clozomenius Plinii, Soleus Plutarchi.
 Quibus sociis accenseri vult H. Cardanus, qui tum de se ipso confiteetur,
 tum de Fuccio patre, quem etiam δαίμωνα πείθεσθαι habuisse scribit,
 & ejusdem ope, quoties vellent, animis sic abreptos extra corpus fuisse,
 ut nullum omnino dolorem in eo statu vulneribus illatis senserint.
 In fin. libri De rerum variet.

41. Ab Ecstaticorum ludis haut abludere videntur Pilappi, eo-
 rumq; vicini Finlandi, gentes sub ultimo Septentrione bruta ferè & ve-
 lut κατὰ δὲ δέντρος: A quibus si quis peregrinus de suorum conditio-
 ne, si vel trecentis vel mille miliaribus absint, certi quid scire cupiat,
 præstant ut intra 24 horarum spatium reficiat quid illos agatur. To-
 tam rem ita geri narrant: Incantator postquam vilitatis ce-
 remoniis evocatos deos suos compellavit, subito collabens
 exanimatur quasi extincto illo revera abscedat à corpore
 anima; Neque enim aut spiritus in eo reliquus esse,
 aut restare cum vita sensus aliquis & motus videtur. Sed
 ni semper aliquis advigilet qui afflatis halitibus frigidius-
 culis protectum corpus molliter foveat, mox angustia & la-
 borare incipit, idemque à dæmonibus abripitur nisi custos
 ventilabro quodam ingruentes abigat muscas. Horis
 24 elapsis revertente spiritu ceu è profundo somno cum
 gemitu expergiscitur exanimus quasi revocetur in vitam
 ex morte qui conciderat: & sic restitutus testimoniis cer-
 tissimis respondet ad interrogata quæstitoris.

42. Vtrum autem exeat anima è corporibus ἐκτελευτών & circum-
 volitet hinc inde mundi angulos perreptans atq; inspiciens divino ductu,
 quod falsò censuit antiquitas: An verò solus humor Melancholicus in
 cordis aut cerebri sese corpus ingerens animam à corporis avocata m gu-

bernatione talibus phantasmatis implicet; alius disputationis est, quam, ut ne nimis a proposito vagemur, omittamus.

43. Fit autem ut aliquando intelligamus simul & reminiscamur: Et enim si quis hodie à præceptore aliquam Euclidæ propositionem audiat quam sexennium ante audiverat quidem, sed oblivioni prorsus tradiderat, putabit se intelligere; cum novum quid recipiat: statim tamen hanc eandem propositionem aliàs quocq; semet audivisse recordabitur.

Αἰ μελέτη τῶν μαθημάτων
καὶ ἀνάμνησιν.

44. Postremo meditationibus confirmari Memoriam sciunt, qui non ignorant, Omnem in nobis habitum gigni & incrementum capere ex operationum iteratione. Arist. Categ. Qualit. Lib. 2. Ethic. Lib. 2. Metaphysic. Probl. 21. 31. Quint. Lib. II. cap. 2. Scalig. Exerc. 307. Sect. 37. Zabar. De Specieb. cap. 8. Itaq; ex Erasmi inscriptione: Optima Memoriam ars est penitus intelligere, intellecta in ordinem redigere, postremo subinde repetere quod meminisse velis. Et Mantuano: Sæpe recordari medicamine fortius omni est.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ.

45. Dicamus nunc de Reminiscencia. Qua licet Memoria repetitio non sit, aut nova scientiæ adquisitio, similitudine tamen adeo adpropinquat illis, ut magnum illum Platonem, (id quod ex Timæo & Menone liquet) in errorem quoq; traxerit. Extat Hippocratis sententia: Similitudine bonos quoq; decipi. Et Eustratius valde dicebat appositè: Aquilam à columba facile discerni, columbam verò à palumbe non aequè dinosci facile.

46. Qui enim de novo discit aliquid, aut per inventionem & disciplinam primum acquirit, nil repetit ejus quod antea meminuit: Ideo ista memoriæ repetitio dici non potest; Siquidem tunc quando primum addiscimus nulla præfuit memoria ejus, quod discendo adquirimus. Quomodo igitur memoriæ repetat, quam ne quidem sumit? Quomodo Memoria non statim pariter cum rei scientiâ gignatur, sed hæc prius contingat, illa posterius: neq; omnia, quæ discimus, meminerimus.

Οὐκ

Quæ si dicitur per quod non est, et per quod non est.

47. Clarum itidem est inter Reminisci & Meminisse discrimen: Reminisci est resumere scientiam alicujus rei, quam antea habuisti quidem, sed nunc non habes: At qui meminit simpliciter, is scientiam ejus rei & habuit & adhuc in memoria habet. Estq; Reminiscencia veluti via, Memoria ut terminus viae, & quasi id Cupitius ait in Demonstratione.

48. Reminisci verò & Recordari sic à subtilioribus disparantur; licet hoc Latinis etiam hominibus non raro negligatur: Recordari est servare memoriã sine intermedia aliqua oblivione: Reminisci est cum intermedia aliqua oblivione, ita tamen ut aliquid servetur connexum cum eo, cujus eramus obliti, per quod tanquam per derelictum semen cultu rationis in memoriã redimus.

49. Ex his apparet quid Reminiscencia sit, & quid Recordatio. Recordatio, sicut aptissime definit Scaliger, est opera intellectus species recolentis: Reminiscencia est disquisitio cætarum specierum, amotio importunarum, digestio obturbatarum, quibus discussis fit ut intellectus sibi præsens sit.

50. Reminisci igitur tum demum contingit, quando unam speciem motam consequitur altera. V. g. Si audias Imper. Turcicum recens electum jugulare omnes consanguinitate junctos, etiam infantes ex regia stirpe natos; ne quis insidietur, statim in mentem redit similis pericidii perpetrati à successoribus Alexandri; quod vel ipse, apud Iustinum legeris, vel ab aliis aliquando memoratum audieris. Tunc prior illa notio suscitatur hanc, quæ antea in mente consopita erat.

51. Quod si quippiam fuerit, cujus non satis meminisse quimus, aciem Memoriae per omnia circumferimus, ac tentamus si quod tale nobis occurrere possit principium, à quo digressi incidere valeamus in id, quod in memoriã redigere conamur.

52. Interdum verò una tantum ansa arrepta reminiscimur, interdum pluribus initiis tentatis ad unam quoddam pervenimus, à quo deinceps recordationis tela pertexitur. E. c. Volumus recordari quo tempore amico adfuerimus Induciomaro; non possumus a. nisi cū discursu; quoniam

quoniam è memoria id tempus decedit ; Recordati tamen quod nos rosa plurimã coronavimus ; rosa autem non nisi vere provenit ; hinc reminiscenciam facimus, quod verno tempore unã fuerimus. Quod si lubet etiam Induciomari, qui unã adfuerit, reminisci, videndum nobis in confuso & quasi per umbram, fuisse aliqua ex parte nomen bellicum, quod denotaret pacem certo pacto hosti datam, quæ Latinis Inducie vocantur ; Cui si Maris, quod notum est, nomen adjungatur, evolutione hæc Induciomarus in memoriam reducitur.

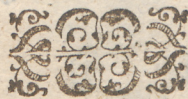
53. Principium autem illud, cujus in reminiscendo magna vis est, à quo etiam orsi venamur ea, quorum reminisci cupimus, ex variis habemus circumstantiis, à loco, à tempore, vel etiam à Simili, aut Contrario, aut propinquo seu finitimo : Quæ recordari faciunt, quatenus necessaria quedam est eis connexio, & ipsa rerum natura sic fert, ut uno succurrente statim & alterum succurrat, non secus atq; in catena, annuli inter se coherentes tracto uno reliqui seriatim consequuntur. E. g. Si vidisti nudiusquartus Agrippam cum Dione in portu ambulantem aut luctantem in palæstra ; utrunq; quia simul consignasti, simul etiam uterq; occurrit ad actum tuæ recordationis.

54. Aristoteles horum trium meminit : Affinium, Similium, Contrariorum. Agè, Contrariorum motiones an simul fiant & occurrant simul, videamus ab exemplis : Forte venit in sermonem, Dæmones hæc pingi nigros ; statim recordor joci alicujus, qui dicebat, apud Æthiops pingi albos. Similia item quia in aliquo tertio conveniunt quo aliquatenus eadem sunt (Ut congruentia quadam est cæli & humani capitis, quatenus utraq; in loco superiore, & quatenus concava ; Sic Hyems & Senectus in frigore & segnitie, &c.) indicant & subinferunt sui simile. Sic effigies efficit à ^{aliis} effigiati. Deniq; etiam Finitima vel ^{συνεγγος} ^{ὄντα} secum trahunt & adferunt finitima propter partium cohesionem, ut contingit in recitatione carminum ubi versus versus trahit, antecedens sequentem & sic consequenter.

55. Verum fieri interdum solet ut notissimorum, maximeq; familiarium recordari nequeamus : Cujus rei causa est, quod eodem tempore illa se nobis offerunt, quæ similitudinem habent cum eo, quod reminisci, exoptamus,

exoptamus, nosq̄ per inadvertentiam partes quæsti nominis in ordine suo negligenter comparavimus. Vt, volenti proferre Dorothea nomen atque notissimum & millies prolatum, accidit tamen ut nusquam invenire potuerit, sed modò Theodora, modò Timothea; quæ nomina convenientiam habent cum Dorothea; ubi nec advertit, ut Doro præcederet, Thea sequeretur; sed modò occurrerit quod cum Thea convenientiam habebat, ut Timothea, modò quod cum Doro & cum Thea, sed per verso ordine Theodora. In qua perplexitate si mens & memoria maneant, reminiscendi, conatus distrahitur & depravatur, quam confusionem timor & verecundia deinde produunt. Idem Solacisimus est in Themistij Leostene pro Leophane.

56. Iam ut huic tabule suam velut cupressum adpingamus, addendum & hoc arbitramur: Hic nonnullos de Memoria *αὐτὴν* disputare; Cujus & Aristoteles & Cicero & Quintilianus multiq̄ alii recentiores in Rhetoricis meminerunt. Ea consistit in locis & imaginibus certo modo constitutis: Loca autem ista sibi alii finxerunt in signis Zodiaci secundum ordinem signorum & partium, quæ item in suo quisq̄ corpore partiri & collocare possit. Alii sumserunt nomina animalium 23. juxta seriem literarum, ut: Aquila, Bos, Canis, Dama, Elephas, &c. Vbi in quovis animali si quinq̄ loca imaginemur, loca 115. nobis offeruntur: Licet Seneca, de quo Raphaël Volaterranus, Lib. 19. ad bis millenas imagines usq̄ progressus memoretur, unoq̄ & eodem intuitu, totidem rerum, quas voluerit recordatus. Sed quia de hac ratione Memorie judiciosi & insignes in Philosophia viri non verentur dicere: Nullum artem hanc ad memorie vim acuendam sine usu & exercitatione momentum habere, mittentes eam, in eorum scitis, quibus est complacita, relinquemus.

C AVCTA.

AUCTARIA.

I.

Memoriam à manendo, dictam Plato vult in Cratylo his verbis: ἡ μνήμη παντί σου μέλει, ὅτι μόνη ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ ἀλλ' ὄφρα. Scalig. Exerc. 307. Sect. 2. παρὰ τὸ μίλιον. Quæ si cui incommoda videntur, accommodet sua meliora.

II.

Reminiscentia non est facultas à Memoriâ distincta, sed eiusdem facultatis per auxilium rationis distincta actio.

III.

Reminisci Deo non convenit: Cum oblivionem noter, quam ipsi tribuere plus quam iniquum est.

IIII.

Qui vim rationis in brutis esse censent, firmis rationibus destituuntur:

V.

Ad internorum sensuum ἐνότητά, quam nonnulli Medici & Philosophi statuunt, non sufficit hoc quod eorum sedes unica sit: Quoniam universæ animæ sedes unica est, cum tamen variis facultatibus sit prædita.

VI.

Communis sensus solum versatur circa præsentia, phantasia circa præsentia & absentia, Memoria tantum circa absentia.

Τὸ Θεῶ πᾶσι γέινει κλέος.

EXCVSATIO ET CENSURA
BONORVM CONATVVM.

Quâ veniam, quâ gratiam deprecatur arbi-
ter honorarius cunctis Lycei militibus, qui
non factiosi contendant de gloria, quæsitores
tantum veritatis:

Οὐ μὲν δίκαιόν γε πᾶσιν ὁμοίως ἐπιτιμᾶν, ἀλλ' ὁρᾶν δεῖ
τῶν αἰτίων τὰς λέξαν τις ἔστιν. ἐπὶ ᾧ πῶς ἔχων τὴν πιστεύειν, πῶ-
τερον ἀνθρωπίνως, ἢ καρτερώτερον. Τὰς μὲν ἐν ἀκαθαρσίαις
ἄρχας ὅταν ἴης ἐπιτίχει, τότε χάριν ἔχειν δεῖ εὐρίσκειν.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

47. Clarum idem est inter Reminisci & Memorari. Reminisci est resumere scientiam alicujus rei, quae quidem, sed nunc non habes: At qui meminit simpliciter rei & habuit & adhuc in memoria habet. Memoria veluti via, Memoria ut terminus viae, & quasi in demonstratione.

48. Reminisci verò & Recordari sic à subtilior licet hoc Latinis etiam hominibus non raro negligat conservare memorià sine intermedia aliqua oblivione: intermedia aliqua oblivione, ita tamen ut aliquid cum eo, cujus eramus obliti, per quod tanquam per cultu rationis in memoriã redimus.

49. Ex his apparet quid Reminiscencia sit, & Recordatio; sicut aptissime definit Scaliger, est operatio recolentis: Reminiscencia est disquisitio rectorum importunarum, digestio oburbarum, quibus discipulo sibi praesens sit.

50. Reminisci igitur tum demum contingit, quando notam consequitur altera. V. g. Si audias Imperatorem electum jugulare omnes consanguinitate junctos, etiam gloria stirpe natos; ne quis insidietur, statim in mentem dei perpetrati à successoribus Alexandri; quod vel legeris, vel ab aliis aliquando memoratum audieris, notitia suscitatur hanc, quae antea in mente consopita erat.

51. Quod si quippiam fuerit, cujus non facis recordationem, ac te nobis occurrere possit principium, à quo digressi incidimus, quod in memoriã redigere conamur.

52. Interdum verò una tantum anxia arrepta recordationem pluribus initiis tentatis ad unam quoddam per inceptum recordationis tela pertexitur. E. c. Volumus prore amice adfuerimus Induciomaro; non possumus

